

3. 'राष्ट्रध्वजः'

प्रमोदः - मित्र सुबोध ! चित्रे किं दृश्यते ?

सुबोधः - मित्र प्रमोद ! चित्रे एको ध्वजो दृश्यते ।

प्रमोदः - मित्र ! अयं कस्य देशस्य ध्वजः अस्ति ?

सुबोधः - मित्र ! अयम् अस्माकं राष्ट्रस्य भारतस्य ध्वजः अस्ति। अतः राष्ट्रध्वजः कथ्यते।

प्रमोदः - मित्र सुबोध ! ज्ञातं मया । किमयमेव राष्ट्रध्वजः अस्माकं देशे 'तिरंगा' इति नाम्ना प्रसिद्धिं प्राप्तः ?

सुबोधः - अथ किं मित्र प्रमोद ! अस्मिन् ध्वजे त्रयोरंगाः वर्णाः वा सन्ति । अतः 'तिरंगा' कथ्यते ।

प्रमोदः - मित्र ! अत्र त्रिपट्टिकाः दृश्यते ! तासु त्रीन् वर्णान् पश्यामि । उपरितनः पिण्याकवर्णः (केसरवर्णः) दृश्यते। अयं कस्य भावस्य प्रतीकः वर्तते ।

सुबोधः - मित्र ! पिण्याकवर्णः (केसरवर्णः) त्यागस्य, जागरणस्य, शौर्यस्य च प्रतीको अस्ति ।

प्रमोदः - मित्र ! श्वेतपट्टिकायाः वर्णः कं भावं द्योतयति ।

सुबोधः - मध्यस्थितायाः श्वेतपट्टिकायाः वर्णः सत्यं निर्मलतां च द्योतयति ।

प्रमोदः - मित्र ! अधः स्थितायाः हरितपट्टिकायाः वर्णः कं भावं प्रदर्शयति ?

सुबोधः - मित्र ! अधो भागे विद्यमानायाः हरितपट्टिकायाः वर्णः जीवनसमृद्धिं सुखं च प्रदर्शयति ।

प्रमोदः - मित्र ! अहं श्वेतपट्टिकायाम् एकं चक्रमपि पश्यामि । किञ्च द्योतयति?

सुबोधः - मित्र ! इदम् अशोकचक्रमस्ति एतत् चक्रं गतिशीलतां द्योतयति । राष्ट्रीयपर्वसु राष्ट्रध्वजारोहणं क्रियते । अस्माकं प्रधानमंत्री प्रत्येकमगस्त मासस्य पञ्चदशतारिकायां देहल्याः रक्तदुर्गात् राष्ट्रध्वजोत्तोलनं करोति ।

प्रमोदः - मित्र सुबोध ! अवगतं राष्ट्रध्वजस्य महत्त्वम् । अयं राष्ट्रध्वजोऽस्माकं सर्वेषां भारतीयानाम् आदरभाजनम्। अयं सर्वेषां भारतीयानां वन्दनीयः ।

सुबोध प्रमोदः च राष्ट्रध्वजं श्रद्धया नमतः स्वगृहम् च गच्छतः ।

शब्दार्थः

द्योतयति	- सूचित करता है ।
पर्वसु	- उत्सवों में ।
राष्ट्रध्वजारोहणम्	- राष्ट्रध्वज का फहराना ।
रक्तदुर्गात्	- लाल किले से ।
उत्तोलनम्	- फहराना ।

अभ्यासः

- 1. संस्कृत में उत्तर दीजिए ।**

क. चित्रे किं दृश्यते?

ख. ध्वजे कतिवर्णाः सन्ति ?

ग. श्वेतपट्टिकायाः वर्णः कं भावं द्योतयति ?

घ. अशोकचक्रं किं द्योतयति ?
- 2. रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए ।**

क. राष्ट्रध्वजः इति नाम्ना प्रसिद्धम् ।

ख. राष्ट्रध्वजस्य उपरितनः वर्णः दृश्यते ।
- 3. संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।**

क. मैं श्वेत पट्टिका में एक चक्र भी देखता हूँ ।

ख. राष्ट्रध्वज राष्ट्र की एकता का प्रतीक है ।

ग. दोनों राष्ट्रध्वज को प्रणाम करते हैं ।
- 4. विभक्ति-निर्देश कीजिए ।**

अस्माकम्, राष्ट्रस्य, रक्तदुर्गात्, सर्वे ।
- 5. सन्धि विच्छेद कीजिए ।**

अथवेयं, ध्वजोत्तोलनम्, ध्वजोऽस्माकम् ।